

HIND 5 SENTI

Õpilasleht

MUUGIL NELJAPÄEVITI

Tänast lehte 12 lehekülge

Toimetus ja talitus:

TARTUS, Promenadi 2. Õ/k. „Kooli-
vara“, telef. 8-29.

Tallinna abitalitus:

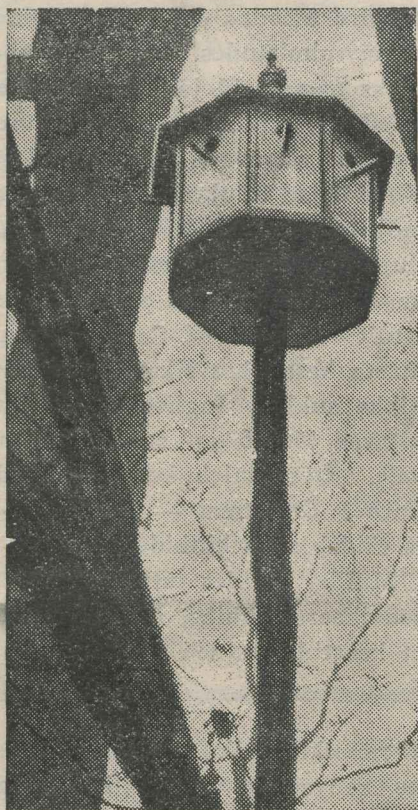
V. Roosikrantsi 3. K. k-ü. „Töökool“.
Posti jooksev arve nr. 2188.

Tellimiste ja kuulutuste tariifid vii
masel leheküljel.

NR. 12

9. JAANUAR 1935

III AASTAK.

LINDUDE SÖÖTMISMAJAKE.

Oleme lindude mitmekordsed tänuvõlg-
lased. Suvel, kui neil on hädad päevad,
siis me ei saa neile seda häd millegagi
tasuda. Aga praegu, pakasel talvel, kui
„iga kehvem kestake näljasele armas“,
teeme neile häd meelt ja asetame posti
otsa ühe sellise söötmismajakese, nagu
pilt kujutab. Posti otsas ta peab olema
sellepärast, et kassid kallale ei pääseks.
Et meie suliste sõprade elu oleks kõi-
giti kindlustatud, võiksime postile tõm-
mata ümber veel mõne ringi okastraati.

LINLASED TALISPORDIRETKEL

Noorte loomingu-võistlus.

„Õpilaslehe“ toimetus kuulutab käesolevaga välja suure
NOORTE LOOMINGU-VÕISTLUSE LÜHIJUTTUDE JA
LUULETUSTE ALAL.

- 1) Võistlusest võivad osa võtta kõik alg- ja keskkooli õpilased.
- 2) Tööde esitamise viimaseks tähtajaks on 24. VEEBRUAR 1935. a.
- 3) Esitatud võistlustööd peavad olema algupärandid (ei tohi olla tõlgi-
tud ega varem ilmunud trükituna).
- 4) Sissetulnud paremad tööd ilmuvad „Õpilaslehes“ hindamiskomisjoni valikul, kuhu kuuluvad kirjanikud
O. Luts ja J. Parijõgi, dir. J. Roos, „E. Entsükl.“ toimetaja J. Käis ja
„Õpilaslehe“ tegevtoimetaja M. Nurmik.
- 5) Võistlustööde käsikirjad
peavad olema kirjutatud ühele lehe poolele puhtalt ja selgestiloetavalt.
- 6) Käsikirjad tulevad saata „Õpilaslehe“ toimetuse nimele, Tartu, Pro-
menadi 2, märkides ümbrikule „Noorte loomingu-võistlus“.
- 7) Erilehel
olgu märgitud autori eesnimi ja nimi, vanadus, kool, klass ja täpne
aadress.
- 8) Ilmuvad kirjutused avaldatakse varjunime all. Nimed
tehakse teatavaks pärast võitjate selgumist.
- 9) „Õpilaslehes“ avaldatud
VÕISTLUSTÖÖD ARVATAKSE REAMAKSU ALLA.
- 10) Mõlemal võistlus-alal kolmele esimesele kohale tulejast avaldatakse
„Õpilaslehes“ pilt ja lühike elulookirjeldus.
- 11) Kõik võistlusest osa-
võtjad, kelle tööd ilmuvad „Õpilaslehes“, saavad hindamis-komisjoni all-
kirjadega nägusa diplomi.
- 12) Avaldatud võistlustööde paremuse järje-
korra otsustavad „Õpilaslehe“ lugejad vastavate hääletussedelitega.

ERITINGIMUSI LÜHIJUTTUDE KIRJUTAMISEL.

- 1) Teemi valik on autoril vaba.
- 2) Hindamisel arvestatakse kirjan-
duslikku väärtust, sisu huvitavust ja keele ladusust.
- 3) Lühijutu pikkus
võib kõige enam olla 2 lehekülge sarnast trükki, nagu on „Õpilaslehes“
ilmuv „Ühe õppur-sõduri sõjatee“.

ERITINGIMUSI LUULETUSTE ALAL.

- 1) Luuletuste juures hinnatakse kirjanduslikku väärtust, mõtte sel-
gust ja riimi puhtust.
- 2) Luuletus ei või olla vähem kui 12 rida ja roh-
kem kui 40 rida.

Kõigi võistlusest osavõtjate vahel jagatakse välja rida
VÄÄRTUSLIKKE AUHINDU.

ÕPILASED! Hakake kohe koguma ainet võistlustööks. Teatage
sellest teistele kirjanduslike kalduvustega kaasõpilastele.

Vana rõõmus Inglismaa

Jõufukiri Londonist

Reklaamirohkus. — Koerte ja kasside paradiis. — Nooruslik vanadus. — Lennukil „Austraaliasse“ ja jõuluvanale külla. — Inglise jõulud. — Kolmekümne senti-meetrised jõulukuused. — Jõulud Eesti saatkonnas. — Elagu Eesti!

Kui uhke on viibida võõrail mail, näha kaugeid linnu ja ehitisi, õppida tundma teiste rahvaste omapäraseid kombeid ning pruuke. Vaid vähestele langeb see rõõm osaks... Kuid laseme siis neil vähemalt pajatada tollest ja viia oma vaimu ilma tundmatuile aladele... „Vivv“ — üks tubli eesti tüdruk Londonist jutustabki meile nüüd midagi vanast rõõmsast Inglismaast.

Ikka ja alati, jalutades West End'i kaubamajaderajoonis või oodates „maa-aluse“ jaamas rongi, olen imetlenud inglase ärivaimu, nimelt nende leidlikkust reklaamirimestehnikas. Oxford Street'il ja Tottenham Court Road'il majade esiküljed on lausa kaetud plakatite, siltide, kuulutustega. Kahekordsete punaste busside seintelt võime lugeda, mida eten-

datakse „Coliseumis“ või „Adelphi“ teatris, undergroundi jaamas on tunnel kirju hiigelsiltidest — „Kas oled juba veendunud, et „Gold Flake'i“ sigaretid on parimad? — „Joo igapäev tass „Ovaltine'i“ — „Osta oma beebile ainult selle kaitsemärgiga piima“. Tõesti, paljude kuulutuste tekst on juba pähe kulunud. —

Jõuludest hakkab inglise äri-

mees juttu tegema novembri alul. Vaevalt oli möödunud oktoober, kui ilmusid Selfridge'i kaubamaja aknale uhked sildid:

„Suurepärase jõulukink“, „sobivaim kingitus jõuluks“ jne. Ja „Daily Telegraph“ tõi pildi kuninganna Mary'st, kes juba oli tegemas jõuluoste...

Kuivõrd eelmine kuu möödus Kenti hertsogi abiellumise tähe all, niivõrd möödus detsember jõulude vastu valmistudes. Kogu detsember oleks nagu vaid jõulukuu. — Selfridge'i esikülge ehivad suured kuused vilkuvate elektrituledega. Nood sajad tulukesed külmas udus mõjuvad lõbusalt. Pääle kuuskede ilutseb kaubamaja esiküljel keha-kas jõuluvana, tehes publikule valatult „silmi“. Samas näeme musta kassi, kes sikutab lõpmatu-pikka sukka. Inglise lapsed kinnitavad jõuluõöks suka vooditubale. Öösi tuleb korstna kaudu Father Christmas — jõuluvana — ja täidab suka kinkidega...

Muide, valides tuttavale õnnesoovikaarte pühiks, olin üllatunud, et kaartidel esineb pahatihti must

J. PARIJÕGI

„Teinpärk“ ja „Tõbras“

Kuidas Lõpeküla mehed said perekonnanimed.

Laupäeva õhtul käis mõisa vahimees külas ja andis kõigile käsu, et pühapäeval tuleb minna mõisasse uusi nimesid saama. Nüüd on ju kõik priid ja priidele inimestele antakse uued nimed. Igaüks võib endale nime võtta, millise tahab.

„Mis nimesid meil ikka vaja on,“ arutas Matsi-Jaagu Mihkel. „Meil ju ristimisest saadik igal oma nimi. Igaüks teab, et mina olen Matsi-Jaagu Mihkel, mis nime mulle veel vaja?“ — „Kuula nüüd,“ arvas Lepiku Juhan, „kas neid nimesid mõisas veel vähe saadud. Igal päeval kubjas ristib sind uue nimega. Reinu Mihkel enam muud nime ei kuulegi kui Tõbras ja Lao Kaarlit hüütakse juba teist nädalat Vedamikuks. Aga noh — mõisa käsk, eks pea minema.“

Liivaku noor perenaine võttis aga küsimuse tõsiselt. Õhtul arutas mehega tüki aega, millist nime võtta. „Ära sa halba nime ega mõnd rumalat sõna küll võta,“ kinnitas ta mehele. „Kui lubatakse, siis võta talu nimi — Liivaku, selle nime all tuntakse meid igal pool.“

Pühapäeva keskhommiku paiku kogunes mõisa talli ette hää koguke rahvast ja uusi tuli ühtelugu juurde. Igast perest pidi väljas olema mees, samuti pidid tulema kõik lesed ja vallalised. Kubjas käsutas rahva mõisa suurtrepi ette, kus pidi algama nime-depanek. Härra seisis trepil, opman istus laua taga, valmis uusi nimesid kirja panema. Mehed võtsid kaabud pääst ja jäid eemale salgas seisma.

„Noh, mis nime sa endale tahad?“ küsis härra kõige lähemal seisvalt Uuetoa teomehelt Jaanilt. See kohkus veidi, sügas kukalt ja venitas siis: „Ei tea, härra...“ — „Ei tea,“ naeris härra. „Opman, kirjutage talle nimeks Eitea, Jaan Eitea.“ Meestesalk naeris, kohmetunult astus Jaan kõrvale. Juba pöördus härra järgmise poole. See, nähes, et eelmisel läks halvasti, ütles alandlikult: „Mis mina, vaene patune, tean tahta... eks härra ise pane.“ Härra mõtles veidi ja ütles siis: „Hää küll! Kirjutage talle Patune.“ Jälle läbistas naerusumin meestesalka, kuid ühtlasi tunti ärevust — kui nüüd kõigile antakse säherdused veidrad nimed.

Järgmisena astus ette Liivaku noor peremees ja ütles otsustavalt: „Liivaku on mu talu nimi, selle nimega on hüütud minu isa ja vanaisa... Paluksin uueks nimeks Liivak.“ Härrale meeldis otsustav väljaastumine ja ta käskiski opmanil kirja panna: Andres Liivak. Sellest said hoogu teisedki.

kass. Hiljem selgus, et see loomake on Inglismaal õnnetooja. (Õnne vist toob niisama palju, kui meil kodumaal õnnetust!)

Nüüd aga paratamatult pean kõnelema kassidest ja koertest üldse. Vist kuskil mujal ei hoolitseta nende eest nii hästi kui Inglismaal! Kui peatusin Holland Park'i linnaosas, igapäev vuras meie majast mööda sinine veoauto sildiga „Koertetoidu-tehas“! Pühapäeva hommikul Hyde Park'is võib tunda end nagu koertenäitusel, kus kõikide maailma koeratõugude esindajad jalutamas käivad paraadsammul oma peremeeste saatel, mitte aga überpöörduvalt!

Kassid sellevastu vaevalt lahkuvad majapiirest.

Õppisin tundma üht vana daami, kes oma pansioni aias pidas ülal kuut kassi. Kujult meenutades kuivanud pilliroogu, seitsmekümneviieaastane miss käis igapäev ostmas oma hoolealuseile jäneseliha, vorste või kala. Ja oleks need olnud veel puhast tõugu kiisud! Täiesti tavalised kodutud kassid! Kuid igapäev too miss ku-

lutas neile peagu kaks šillingit. (Meie rahas natuke vähem kui kaks krooni...!)

Kindlasti on vale, nimetada inglasi last vanaks. Viibisin kord ühes hotellis tantsuõhtul. Sääli näiteks olid agaraimad tantsijad just hallipäised härrad ja väga eakad daamid. Viimased oma kuuekümneseitsmekümnele eluaastale vaatamata kandsid eredavärvilisi tuulette. Noored tüdrukud olid vaid pastelltoonese õhtukleides!

Jõulueelne London pakub lastele niisama palju huvitavat kui täiskasvanuile. Universaalkaubamajad nagu John Barker ja Peter Robinson korraldavad lastele erilisi jõuluosakondi. Mida sääli kõik võib näha! John Barker'i juures on ehitatud suur aeroplaan, mis peab ühendust Londoni ja Melbourne'i vahel. Sõiduk paistab seest — kui väljast nagu päris loomulik aeroplaan ja „reisil“ Austraaliasse võisime nautida vahelduvat maastikku! Kui lõppeks päralt jõudsim, olime sattunud fantastilisse maailma: nägime mereelukaid ookeanis, näkke, ja lõppeks tuli-

me jõuluvana maja juure. Jõuluvana küsis igahelilt — kuidas käib ja andis igale lapsele kingituse. (See lõbu maksis ühe šillingi.)

Peter Robinson'i juures sõitsime rongiga jõuluvanariiki. Sääli nägime Mr. Noad ja suure hulga loomi, kes kõik olid veeuputuse ajal kogunenud Mr. Noa laevale. Parajasti oli laevarahval magaminekuag. Siga oli liialt kogukas, ei annud hanele ruumi! Kaelkirjak jälle ei mahtunud kuidagi vanni, kanal oli palju vaeva suurt looma pestes...

Kõik seda nalja vaatas päält elevant, kes igale jõuluvana külalisele londist kingi pihku poetas. (Ka see lõbu maksis šillingi.)

— — — — —

Inglislikud jõulud on hoopis erinevad meie jõuludest. Inglismaal jõuludeks sageli sõidetakse maale, kus peatatakse väikesis koduseis hotelles või sõprade pool. Londonisse jääjad tihti lähevad välja lõunaeinele. Isiklikult olin lõuna-

(Järg lk. 9.)

Lepiku, Raja, Mäe ja Kaevu peremehed võtsid endale priinimeks igauks oma talu nime. Ainult Reinu Kaarlile seda ei lubatud. Opman ütles üle laua: „Härra, ta on üks vastane tõbras, pange talle ka niisugune nimi.“ Ja lõppes sellega, et Reinu Mihklile kirjutati perekonnanimeks Tõbras. Samuti surus kubjas läbi, et Lao teomehele pandi nimeks sõimunimi Vedamik.

Kui aga kubja kord tuli nime saada, astus parajasti trepile mõisaproua. Kubjas kummardus ja palus, et mõisaproua mõtleks talle ilusa nime. Proua laskis käia silmad üle mõisaõue, pilk peatus teeotsal kasvaval kasel — kohe ütles: „Pange talle nimeks Birkenbaum.“ Niikaua kui proua viibis trepil ja osa võttis nimede panemisest, anti saksakeelsed nimed. Nii nimetati Aadu Jaaku Rosenthal'iks, Oti Margust Ottenson'iks ja Kivimurru Toomast Steinberg'iks. Mõisa puusepale otsustas härra anda tema ametinime: Puusepp, kuid proua tahtis — Baumann. Vaieldi veidi omavahel, siis härra küsis puusepalt endalt, mis tema tahaks. „Olgu siis juba Puusepp,“ ütles vanamees ise. „See on ka mu amet.“ Kuid mõisa sepale pani proua ikkagi saksa nime — Eisen-schmidt.

Vastu õhtut, kui nimedepanemisega oldi juba peaaegu lõpul, rühkisid küla poolt tulla hilinenud Metsa peremees ja teomees. „Hee,“ naersid teised. „Metsa

omad tulevad ühel nõul nagu karjane ja korraline. Ja saidki mehed nimeks: esimene Karjane, teine — Korraline.

Kui mehed mõisa eest lahkusid, küsis Reinu Mihkel teistelt: „Tea, kas need uued nimed nüüd jäävadki külge või...?“ Ta ei olnud oma uue nimega — Tõbras — sugugi rahul. „Jäävad küll,“ naersid teised, „nüüd on su suguselts igavesti Tõprad.“ Kõige halvem oli Kivimurru Toomal, temal ununes juba mõisa väravas uus nimi. Läks tagasi ja küsis opmani käest järele. „Teinpärk, Teinpärk...“ kordas ta uut nime ega olnud sellega sugugi rahul.

Liivakul oli noor perenaine väraval vastas ja küsis mehelt kohe: „Kuidas on, kas said oma vana nime kätte?“ — „Sain küll, ainult ümber pöördi: enne oli Liivaku Andres, nüüd olen Andres Liivak.“ — „Sellest pole viga,“ rõõmustus perenaine, „hää, et ei saanud mõnd sõimunime või võõrast sõna, mida ei oskaks öeldagi.“

TOIMETUSE JÄRELSÕNA. Nüüd käib üle kogu Eesti nimedemuutmise aktsioon. Kõik, kes muistse nimedepanemise ajal said kõikvõimsa mõisahärra armust saksapärase või mõne inetult kõlava nime, võivad nüüd nende asemele valida sündsä ja kaunikõlalise eesti nime.

Järgmises numbris võtab asjatundjana selle kohta sõna meile hästituntud Vandismäe Endu.

KULDMEDALIMEES JUTUSTAB

**Gustav Sule unistas
lapsepõlves
kunstnikutiitlist**

Kivideloopijast poisikesest maailma parim. odaheitjaks

Taamal kostab vedurihuik. Omnibuse punane kere karjab järsku. Tänavanurgalt kilkab ajalehepoiss: „Postimees, tänane!“ Mööduvad kõnniteel kiires rütmis inimesed, nägu kaetud krae varju. Tuhmi valgust saadab ainult virvendav lanternatuli tänavapostilt. Selline on nääriliku õhtu videvikus. Ja sellise kareda kliima kaisutuses, krae üles tõmmatud külmavanamehe peletamiseks, sammun kiires tempos ot-sima meie paremat sportlast,

ODAHEITJAT GUSTAV SULE't.

Ent mõninga juhatuse järele taban teda sõbra pool, kus meie noorte sportlaste lemmik oli parajasti ajuspordi treeningul. Kuldmedalimees on majandusteaduse üliõpilane, kes juba tuleval sügisel loodab lõpetada ülikooli.

Õping kaasvõitlejaga katkestatakse ajutiseks ja mul õnnestub saada värskelt kuldmedalimehelt rea huvitavaid vastuseid.

„Millal algasite sportimist?“

„Sportlasena omataoliste seas tulen kõne alla vaid keskkooli keskklassides, eriti aga viimaseil aastail. Suurt osa minu sportlikuks tõusuks on mänginud ka rida aastaid lapsepõlve mängumurult. Meie poiste „spordiväljakuks“ oli tollal Ropka pargiäärne ja vene kiriku plats. Sääli leidsid aset tiritammi kasvatamine, puust endavalmistatud „oda“ viskamine, kivide pildumine jne. Et mind sportlasena tuntakse päämiselt odaheitjana, siis mu käelihaste tugevus on osalt tingitud ka sagedasest kivide pildumisest, mida harrastasin jõngla-seaastais eriti Emajõe ääres lutsu visates.

Sportlikust edust ei osanud üldse

Teatavasti otsustati Tallinna Spordipressi Klubi poolt väljapandud kuldmedal möödunud aasta paremate spordisaavutuste eest anda meie parimale odaheitjale — Gustav Sulele. Kuldmedal on kujunenud Eesti spordimaailmas suurimaks auhinnaks, grand prix, milline väärtuselt sarnaneb Prantsusmaal annetatavaile aulegioni märkidele, Soomes ja Lätis vastavalt Valgeroosi ja Kolme tähe ordu aumärkidele. Meil parimate sportlaste austamistraditsioon ei oma veel riiklikku ilmet, nagu on seda naabermais, vaid iga-aastase kuldmedali (arvult tänavu teine) on pannud seni välja Tallinna Spordipressi Klubi. Kuna meie väljapaistvam sportlane ja tänavune laureaat Gustav Sule kuulub aastail veel noorema sugupõlve hulka ja ta kodulinnaks on „Õpilaslhe“ ilmumiskoht — Tartu, siis meie lehe toimetuse esindaja tegi hiljuti külaskäigu sellele spordisuurusele.

mitte unistada, sest puudusid ka sportlasele vajalik täielik kehaline eeldus. Olin lapsepõlveaastais lühikest kasvu ja seda isegi keskkooli esimesil aastail. Päälegi minu unistuste maailm ratsutas hoopis mujal kui spordivallas.

TAHTSIN SAADA KUNSTNIKUKS,

mida pidi hiljem võimaldama kunstikool „Pallas“.

„Aga lapse alateadlikust mängust hakkasin varsti vahet tegema spordi ja mängu vahel. Mängust oli saanud järjekindel treeni- ja noo-

ruk. Keskkoolipäevade vahetunnid möödusid odaheitse, hüpates jne. Noore spordiharrastajana küpsema kooli sain juba keskkooli võimlemistundides ja reaalgümnaasiumi spordiringi üritusis. Noil katsetamis-aastail minu tagajärjed olid: kõrgushüppes — 1.30 sm, kaugushüppes — 4.75 sm, viskasin väikest oda 35 m.

Algkooliaastail sportlik katsetamine oli enam ajaviiteks, kuid keskkoolis muutus see teadlikumaks ja haaravamaks. Pallimängud õhtupoolikul kooliõuel, võimlemissaalis, sagedane kokkupuude kaasõppuritega — kõik see kasvatas huvi spordi vastu.

MIND EI OLE KUNAGI VEEDELNUD SPORDI JUURES REKORDI SAAVUTAMISE AU,

vaid tõukejõuks on olnud alati, nagu kunstnikul töö rõõm, nii ka minul omapärane elamus ja rõõm parima tagajärje puhul. Eriti pean ütleva seda odavisete kohta katsetuse algpäevil. Kuna olustik sportimiseks oli kõigiti soodus ja väikesekasvuline keskkooliõppur III ja IV kl. vahel sirgus järsku 12 sm ja aasta hiljem omas veel niisama palju juurekasvu, siis kuju-

nesid minus üha ja üha vajalikud eeldused spordiinimesele. Vaba aja kasutamine sportimiseks keskkooliaastail, rajas aluse tulevaseks sportlikuks tõusuks, kunagi mitte aga rekordimaania,“ lõpetab kuldmedalimees küsimuse: Mis viis Teid sportimisele?

„Millal hakkasite spordimehena silma paistma?“

„Sportlasena hakkas silma paistma 1928. a. Olin tookord 17 a. vana ning Tartus leidis aset 7. keskkoolidevaheline olümpiaad. Sel spordivõistlusel tulin odaviskes I kohale — 55,25 m, kõrgushüppes — 165 sm (senine koolinoorte rekord — 171 sm), teivashüppes saavutasin 3.36 sm (senine rekord 3.35). Kuuli tõukasin 15,5 m. Enam tähelepanu spordiinimesena tõmbasin sama aasta sügisel, kus viskasin oda 57,21 m „Kalevi“ spordiseltsi võistlustel sama seltsi liikmena.

„Millal saavutasite oma paremad tagajärjed sportimisel ja kunas oli teie hiilgevorm?“

„Tagajärgedest nimetagem paremaid 1931. a. Tallinnas korraldatud Eesti esivõistlustel, kus lennutasin oda 66,02 m. „Kalevi“ 30. a. juubelivõistlustel oda lendas juba 69,54 m. 1932. a. Tallinna staadioni avavõistlustel oda lendas 8 sm võrra veel enam (69,62) ja möödu-

reeglipäraselt. Tarvitasin arstlikku ravi ja kõrgustikupäikest.“

„Kas sportlik tegevus takistab vaimlist loomingut.“

„Ei. Vaade õpetajaskonna poolt, nagu raiskaksid õpilased sportimise aega, on ekslik. Vähemalt 1 tund päevas sportimisele pühendada, pole liialdatud. Võib agraalalt sportida ja tõusta siiski veel teadusejüngriks. Sportimine mõjub isegi kasvatavalt. Need noored, kes ei oma eriliselt väljapaistvaid andeid õppetöös, püüavad kaotada oma alaväärtuse tunnet sportliku eduga. Vastasel korral võiks saada sellistest inimestest ühiskonnale palju kahjulikum tüüp.“

„Ehk pajataksite ka natuke oma pinevamaist võistlusist ja välismaa reisidest?“

„Selliseist nimetagem 1932. a. Göteborgis (Skandinaavias) korraldatud võistlust. Uudisena mõjus see kui suurvõistlus. Konkurents oli nõrgem kui Torinos, kuid publiku ja sportlaskonna vahel valitses soe side. Soojuus vaimustab sportlast. Võistluse konkurentsi ulatuselt on mainimisväärt 1933. ja 1934. a. korrald. võistlused Stockholmis. Võib-olla tingib seda osaliselt „jänkide“ — ameeriklaste osavõtt.

Muide, Skandinaavias ja Soomes on sportlane väga hinnatud, kuna Lõuna-Euroopas kergejõustik ei tõmba mingit tähelepanu.

Minu suurimaid vastaseid oli va-

rem Meimer. Ta võitis alati mind 20 sm. võrra odaheites. Ka lätlase Jurgis'ega on mul olnud kokkupuut. spordiväljakuil. Odaheite suurustest olen võistelnud kolm korda saksl. Weimann'iga.

SOOMLASE SIPPALA'GA VÕISTLEME NAGU VEST- MANN JA PIIBELEHT.

Kord tema all ja mina pääl ja jälle vastupidi. Nii võistlustel Lahtis tema võitis, Tallinnas mina teda, Torinos jälle tema mind ning tänavu Tartus jälle mina.

Välismaa reisirid algasid juba keskkoolipoisi päevilt, kus esimesena tegin retke, olles abiturient, Riiga kolmikmaavõistlustele. Tulin odas teisele kohale (56 m). Muide välismaailmast olen näinud Soomes Helsingi puhtust, Rootsisis kroonprintsipi asupaika, maad, kus voolab Düüna, Poolat — kohta, kus võtab paraade vastu vurrukas Pilsudski, Leedut — kus oli diktaatoriks Valdemaras, Tsehho-Slovakkia, Austriat ja lõpuks „Alpi õite“ ja gondlite kodumaa — Itaalia.

„Teie praegusi soove?“

„Lähemale ilmarekordile! Heita oda 75 m! Eks praegugi ülikoolitöö kõrval käin ikka oma 4 korda võimlas. Kuigi teen seda üsna korrapärastel, seejuures ei ole ma kunagi askeet. Kuid nüüd on mul varsti püstitada uus rekord — ajuspordis: pean andma lähemal päevil vastuseid rahandusteooriaist.“

Mõistan, et meie noor kuldmedalimees on pihtinud mulle juba isegi küllalt. Reporterlik viisakus asetab küsimustele punkti. Soe tänulik käepigistus — ja juba ruttan tippammul tänaval, et viimistleda käsikiri ja siis ruttu, ruttu — trükikotta, lugemiseks meie noortele.

Teie, noored spordisõbrad paljustest kodumaa kolgastest, kes igatsete ja unistate rusikalöökid. ellu, õppige meie värskest kuldmedalimehest, kes unistas poisina kunstniku elukutsest ja Taaralinnas Emajõe ääres kive pildudes tõusis sporditaevasse esmajärgulise suurusena.

A. T—ka.

nud aastal Tartus saavutasin oma senise parima —

VISKASIN ODA 71,48 m.

Hiilgevormiks tuleb ikkagi pidada 1932. a. ja möödunud aastat. 1933. a. talvel treenerisin palju ja

KUNSTUISUTAJATE KÜTKESTAV
PAAR.

Tiivistatud eelmise päeva õnnest, öösi väljapuhanud, hommikul soomusrong Kadrinast sõidab uuesti Rakvere päale... Kuid paar kilomeetrit enne linna on raudtee kaunis põhjalikult lõhnutud. Ei tule ka meil eriti mõttesse asuda teed parandama, ja me peatume, hakkame siin korduvalt käima ning — saatma šrapnelle küll Rakvere päale ja taha.

Kadrinast edasi-tagasi lõhnutud kohani, säääl seis ja pommitamine, see kujuneski nüüd meie päevade sisuks. Pikad talveõhtud läbi haukus kahur tuld. Ja Rakvere kohal särastasid raginaga tulekeeled. Süngena kord mustendades, kord läbi härmatise hallendades paistsid vastu kõrged Rakvere lossivaremed. Sõjasõite ei näe nad esimest korda.

Mis küll tunnevad meie pommituse all elanikud?

„Andke linna taade...“ lausub kpt. Parts Ukule.

„Ma iks neile näitä,“ kostab Uku Lõuna-Eesti murrakus.

Ja kahur ikka ja jälle töötab...

Meeskond jõudis esimeste päevadega juba omavahel koduneda. Igaühel olid oma kindlad ülesanded: kes kuulipilduja pääl, kes levis'i mees. Sattusin st.-kpt. Paulusele n. ö. abiks maksimi päale. Viimast nägin Tallinnast väljasõidu eel alles esimest korda, ning salaja vahtisin teda siin aukartusega, kuigi ei oleks osanud tast välja lasta ühtki pauku. Ma hoidsin vaid laskmise ajal linti...

See kuulipilduja asus väljakäigu luugi kõrval. Juhtus aga, et nii pea kui hüppasin vaguni brustvärgi äärele, sääält redelit mööda alla laskudes, kõmas oma kuulipildujast pauk tagant järele... Olin seda enda teadmata väga õrnast kohast riivanud. Hiljem aga st.-kpt. Paulus ragises:

„Kes põrguline lasi minu kuulipildujast? Rike on...“

Udisime ja seadsime tüki aega, kui tühja padruni kuulipilduja hammaste vahelt kätte saime. Ent see kordus minuga. Hüppan alla vagunist. Jälle kõmab tagant pauk. Ja ma ei saanud üldse aru, kuidas see võis juhtuda, et väljudes end tagant ise lasin. Ei sõandanud tunnistada Paulusele, et mina ise olengi paugutaja, ning jäigi salapäraseks, kes vaheti paugutab meie kuulipildujast, mille järele sel on ikka rike.

Ööl vastu 20. detsembrit saime äkki korralduse sõita Kiltsi — säääl olevat midagi lahti! Sõitsimegi lahingukorras. Kuid Kiltsi jaama ümbrus on vaik, kõik magavad, vaid tuled jaama ees vilguvad aralt. Sõitsime rahustatult tagasi. Sel ööl rongikomandöriks oli st.-kpt. Paulus.

On öö. Oleme väsinud. Uinume. Rong Tapal

pöördub Rakvere teele. Vedurijuht sõidab edasi — raskesti magav meeskond pääl. Ta jõuab katkise raudteekoha ette ja peatub. Meeskond magab rahulikult edasi. Säääl avatakse äkki meie kõrvale taha ränk kahurituli! Seni polnud me veel punaste suurtükite all olnud ja ühel hetkel nüüd olime kõik jalal. Otse ehmusime!

Osutus päälegi — meie seljataga raudtee on lastud õhku ja katkist teekohta punaste patarei hoiab eriliselt hoogsa tule all. „Punased tahavad meie soomusrongi!“ „Püüavad meid...“ Nende granaadid rakisid juba siinsamas. Ent segadusse me ei sattunud. Otsekohe leiti nõu, kuis siit pääseda: rongi eest kruviti lahti roopad ja tassiti taha ning kruviti katkiste kohale. Eest ja tagant lahti võetud raudteel seista, vaid tummalt seista ja oodata, kuna vaenlane samal ajal ägedasti pommitas — see polnud just meeltmööda. „Palju soovivad venelased ja punased..., juba meie soomusrongi...“

Ent juba oli tee tagant parandatud. Sõitsime tagasi. Ei ükski vaenlase granaat tabanud meid. Ja kaua veel venelased pommitasid kohta, kust ära olime sõitnud.

Nii ükski pidasime siin fronti! Ei ühtki jalasõdurit polnud näha ega meie polkudest kuulda. Need taandusid... Vaid ajuti õhtuti videviku algades juhtus nägema kohalikke kaitseliitlasi. Need võtsid ette vaheti lähemaid luurekäike ja olid Kadrina ees mäel valvepostil, kui meie eesliinil viibisime. (Järgneb.)

HAARLEMI NÕID.

Hollandi kunstniku Frans Hals'i (1584—1666) maal.

Kui ärkasime, oli kuu juba taevas. Selged, säravad tähed käisid vaikselt oma teed meie päade kohal, tumedad varjud lühenesid, ronisid kaamelite kõhu alla ja ilmusid uuesti teisest küljest. Lamedad liivakülmud libisesid üles-alla kaamelite kappade all —

Hiivale ninnuma. Saadi lõke; sellel keedeti kohvi. Ja siis heitsid kõik puhkuseks. Suure vaeva ja vähese kütiteaine hulga

Kui kustus viimane kitar läännes, me peatusime ühiväsinud vanale näole.

et vaadata lõomavale ehale. Punane helk langes ta

Päälle minu ainult Marek peatas hetkeks kaameli, ja teistes vormides.

tuid pille, mis hajusid säälsamas, kuid ilmusid uuesti ja närvides käärtava veinina, kutsus kutsus meele-

matu taevas... Vaatamata tuisete kuunusele, see

Aga kõrve kohal puhtuses ja sügavuses oli mööt- ja vaikne...

isegi käre piriinat. Kõik on surnud, kõik on tühi

leksid kõrve elanikest. Kuumas õhus pole kuulda

ainsat taimkest, isegi loomade luid ei ole, mis kõne-

Lõpmatu liivalagendik ei ole näha inimjalgi, ei

lad varjud loomadest kasvaid.

pillatud, näisid heledas valguses tulivedelaina. Li-

Kõik kivid, mis nagu nägematust käest kõrbe laiali

deharjad läikisid, nagu oleksid nad sinisest klaasist.

Kõrb puhkas õhtupäikese kiirtes. Kauged mäge-

väärtus oli a. 1914 ligi kaks ja pool miljonit rubla, ja seda

hoiti Peterburis Talvepaleega ühenduses olevas Eremitaažis,

erilises kalliskivikambris, mida tunnimehed valvasid ööd ja

päevad. Vene revolutsiooni ajal see algas taas oma eksi-

rännakut. Vene lehtede teadmist mööda pidi see nüüd

asuma ühendriiges Pittsburgi Carnegie-muuseumis, kes on

maksnud selle eest 60.000 dollarit.

Teine lõvisilma suurteemant langes Ida-India Kauba-

seltsi omanduseks. A. 1850 kinkis selts selle kalliskivi, mille

nimi oli nüüd „Kohinoor“ (valguse mägi), Englise riigi vara-

kambrile, mida praegu säilitatakse Londonis Toweri lossis.

Alguses ta kaalus 186 karaati, kuid lihvimisel ta vähenes

106¹/₁₆ karaadini. See asetati esiteks Englise kuninga valit-

suskepi tippu, aga kui a. 1905 Johannesburgi kaevandusest

leiti Cullinani-nimeline hiigelteemant, pandi sellest osa

Kohinoori asemele valitsuskepi tippu. Välkua silmana

särab nüüd Kohinoor Vene viimse tsaari tädipoja, Englise

kuninga George V kroonis.

Kauneimaks teemandiks peetakse Prantsuse vabariigi

varakambri aarete hulka kuuluvat Regentit, mida hoitakse

klaaskirstus kesk Louvre'i lossi uhkeimat tuba. Seda val-

vab kõrge politseiametnik.

Päälle teemandi on olemas veel muidki kõrgeväärtus-

likke kalliskive. Sellised on punane rubiin, sinine safiir,

violetne hommikumaa ametüst, sinine hommikumaa akvama-

riin, kuldkollane hommikumaa topaas, spinell, krüsoberüll,

tumeroheline smaragd, valvakas siniroheline akvamariin,

topaas, hüatsint, turmaliin, eri värvides esinev granaat, opaal,

türkiis ja krüsoliit. Kalliskivid on loeteldud siin väärtuse

järjekorras. Tunduvalt halvemad on n. n. poolkalliskivid:

heliotroop, ametüst, mäekristall, kaltsedon, jaspis, oonüks,

ahhaat, tiigrisilm (need on kõik kvartsi teisendid), siis nef-

riit, süeniit, lasuriit, fluoriit, malahhiit j. t.

1 v. „Opilasieht“ 1932 „Säl, kus Niilus vaikselt voolab“.

Kõhe pääle seda istusime kaamelitele ja asusime teele.

Kella nelja paigu vanamees kogus kõik palvete,

jalal 1).

üksinduse laulu, mis oli võlunud mind püramiidide

vingumist, sama lendlevate liivaterade kahinat, sama

istusin kivile kaljuühestikus. Kuulatasin sama tuule

jalgu hädavaevu vedades, astusin mõned sammud ja

et kuulen südameelõoke. Ratsutamisest kangestunud

tuund und, mingi raskus oli mul südamele. Tundus,

hiival ja mäletsesid, inimesed magasid, aga minule ei

Varsti Marek uinus. Kaamelid lebasid vaikselt

kult loobuda rahast.

inidele omane ahnus ei luba neil kunagi vabatahti-

teadsin kindlasti, et see osutub tagajärjetuks. Bedu-

Kuigi olin otsustanud paluda tagaetaavate elu eest,

tele. Raha me siiski ei näeks.

takse silmus kaela, kuid nendega ühes ka meie pois-

me Allahi jalge ette? Mõistagi, vaenlastele tõmma-

pääju. Kuidas võime seda teha, kui ühe neist pani-

„O, raamatute isa, kõrve päike on sulatanud su

Vanamees lahutas käsi ja naeratas.

gesti teenistuskohtal arreteerida?“ kisisin mina.

danud ta sellest mudiraadis, neid oleks võinud ker-

„Kui asi ainult selles seisab, siis mispärast ei aval-

meilt ära ajasid.“

tusrahaks nelja hobuse eest, kelle nad tapmise puhul

MAATEADUS.

Maateadus uurib maapinda ja selle väliskuju. Esimese

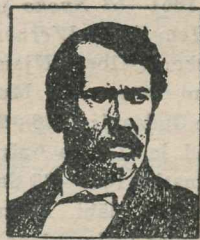
AVASTUSREISID.

Aasia: Marco Polo tegi 1271—95 avastusreise Kesk-

Aasiasse, Hiinasse, Indiasse ja Pärsiasse; 1498 Vasco da

Marco Polo.

D. Livingstone.

Henry Stanley.

Gama avastas meritee Ida-Indiasse; 1517 portugallased retk-

lesid Hiinas, 1542 Jaapanis (Pinto); 1569 hispaanlased Filip-

piinidel (millised avastas Magalhães a. 1521); 1578—1645

venelased vallutasid Siberi; 1743 Tsheljuskin Nordkapis;

1829 A. v. Humboldt, G. Rose ja Ehrenberg Altail; 1856—58

vennad Schlagintweit'id tõusid Karakorumile ja Kuenlunile;

1861—63 Ad. Bastian Taga-Indiasse; 1868—72 Ferd. v. Richt-

hofen Hiinasse; 1870—85 Przewalsky Kesk-Aasiasse (Lob-

„Vannun, mina soovitsaksin neil jätta tagaajamine, sest olen väsinud neist igavestest tapmistest, mis järgnevad teineteisele, nagu Sakki ahela lülid. Kuid me oleme kohustatud neid kinni püüdma ja tapma, et kätte saada raha, mida nad kannavad, — see oleks lümas-juures.

Säilit valmistusid nad mõne päeva pärast sõprade ja kaasmaalaste saatel siirduma kodumaale. Meie reisi kaasaalaste kavatsuseks oli, lõigata neil tee Ain Vara ja tagaactavad on pagenu Vadi Natrumi, kus astunud töölisteks ühte tehasesse.

Kindlasti põgenesid nad Maruuüdi oasidest tagasi, otsustades, et põgenikele on kuidagi viisi õnnes- ja tagaactavad on pagenu Vadi Natrumi, kus astunud töölisteks ühte tehasesse. Säilit valmistusid nad mõne päeva pärast sõprade ja kaasmaalaste saatel siirduma kodumaale. Meie reisi kaasaalaste kavatsuseks oli, lõigata neil tee Ain Vara ja tagaactavad on pagenu Vadi Natrumi, kus astunud töölisteks ühte tehasesse.

Kui hommikul laskusin orgu, siis selgus, et ta oli istunud minu märkamata siin kivil. Surnu, kelle nad toonud välja ajutisest varjupaigast ja kes nüüd oli maetud, kuulunud Velad Slimani suguharru, nende hulka, kes olid tapnud šeihi pojapoja. Ta oli sattu- nud nende nelja mehe küüsi, kes väsinud kaamelil tulid meie laagrisse. Tapetu kahel kaasasel õnne- stus pageda. Kindlasti põgenesid nad Maruuüdi oasidest tagasi, otsustades, et põgenikele on kuidagi viisi õnnes- ja tagaactavad on pagenu Vadi Natrumi, kus astunud töölisteks ühte tehasesse.

lähedale ja hakkas mulle sosinal jutustama selliseid asju, mis jälle täitsid mind ärevusega.

nor); 1894—97, 1899—1902, 1905—08 ja 1927—29 *Sven Hedin* (Pamir, Lob-nor, Tibet).

Aafrika: Umb. 610 a. e. Kr. fooniklased purjetasid ümber Aafrika; 1486 *Bartolomeo Diaz* purjetas ümber Aafrika ja avastas Häälootuseneeme; 1652 hollandlased rajasid Kaplinna.

Põhja-Aafrika ja Sudaani: 1795—1806 *Mungo Park* Niigerijõe piirkonnas; 1797—98 *Hornemann* Saharas; 1823 *Oudney* (†)*), *Denham* ja *Clapperton* matkasid Tripolist Tšadjärvele; 1832 *Lander* Niigeri suudmele; 1849—55 *Richardson* (†), *Heinr. Barth* ja *Ad. Overweg* (†) Sudaani (*Barth* Timbuktusse); 1865—67 *Rohlfs* läbi Põhja-Aafrika, 1873 Lii- büa rannikul, 1878 Saharas, Abessiinias; 1868—74 *Gust. Nachtigal* Sahara kaudu Vadasse ja Niilusele; 1879—80 *O. Lenz* üle Atlase mägede Timbuktusse.

Niiluse piirkonnad: 1768—73 *James Bruce* (Tanajärv ja Viktoria Njansa); 1861—63 *Speke* ja *Grant* Niiluse üla- jooksul; 1861 *Th. v. Heuglin* ja *Werner Munzinger* (Abessiinia); 1864 *Samuel Baker* (Albert Njansa); 1870—71 *Georg Schweinfurt* Niam-niam-maasse ja Monbuttusse; 1875—86 *Wilh. Junker* Egiptuse Sudaani; 1876—92 *Emin Pasha* (†).

Ekvaatori lähikond ja Lõuna-Aafrika: *David Livingstone* (1813—73) tegi matku 1840—73 Sambesi jõe, Ngami-, Schirwa- ja Njassa-järvele, läbi Lõuna-Aafrika, Üla-Kongol (†); 1860 *Alb. Roscher* (Njassajärv) (†); 1848—9 *Kropf* ja *Rebmann* (Kilimandsharo, Kenia); 1865—72 *K. Mauch* Lõuna-Aafrikasse. 1873—75 *Cameron* läbi Kesk-Aafrika idast läände; 1871 *Stanley* leidis Livingstone'i Tanganjika juures, 1874—77 Viktoria Njansas ja Albert Njansas, Kongol Njangwesta jõe suudmeni; 1877—79 *Serpa Pinto* läbi Aafrika läänest itta.

*) Ristiga on märgitud nende nimed, kes uute maade avastamisel on surma saanud.

Me sõitsime ja sõitsime, vaikselt ja tuimalt, ei olnud mõtteid ja vaevatud kujutlusvõime ei olnud suuteline meid välja viima sellest üksluisusest. Raskelt ronisime kaamelil, ükskõiksest neelime pisut toitu, millesse sattunud liiv ragesis hammaste all, loputasime suud sooja, sumbuunud veega, magasime tundi kaks, tihedalt keha-keha vastu külmadel öötundidel, ja uuesti kiikkusime sadulais selle halastamatu taeva all, määratus kuumuses, — ikka neissamus orgudes, ikka üle samade luidete...

Meid neelis kõrve labürint... Liikkusime selles neil päeva. Jah, neil päeva — kupaaju ma pärast ka ei arvutanud. Senikaua, kui liikkusime selle tardunud mere lainetaval lausikul, tundus, et liigume nagu ühes ja samas kohas täna, ja eile, ja palju päevi tagasi, mul oli tunne, et oleme teel juba päeva nelikümne...

Veel pehmemaks ja kuulmatuks jäid loomade sam- relained tormiga. mida sügavamale alla, seda kõrgemale üles, nagu me- lepanelikkumalt jäljesisid teevast teenäitajaid tähti... Beduinid sirutusid sadulais ja üha tähe- tõusis luidetena, mis järgnesid teineteisele lõpmatu teega, mida tekitanud tuul, nagu mõni kunstnikukäsi, de alt. Hall peen liiv, kaetud ühtlaste laineliste joon- mud, ühtki kivi ei veernud enam nende laiade kapja- Veel pehmemaks ja kuulmatuks jäid loomade sam- relained tormiga.

Veel pehmemaks ja kuulmatuks jäid loomade sam- relained tormiga.

Need rikkad maakohad avastas poolsada aastat tagasi iirlane *John O'Reilly*, kes oli läinud Oranje riiki jaanalinnu sulgi ostma. Ta nägi ühe Nickeaki-nimelise buuri lapsi mängivat väikeste kivikestega, millest üks väga imelikult säras. Ta juhtis sellele maamehe tähelepanu, kuid mees ütles, et see pole muud kui „tulekivi“, ja kinkis selle võõrale. Hoolimata inimeste pilkamisest, pidas O'Reilly oma leidu kalliskiviks ja viis selle Kaplinna kalliskivikaupmehele, kes arvas öieti kivi väärtuse ja maksis selle omanikule 1200 kr.

Teemandi väärtus ei ole siiski just eriti suur, kuid hästi valguskiiri murdva, läbipaistva ja värvilise mineraalina on ta kõikjal tuntud ja kõrgesti hinnatud. Pääle selle on teemant kultuuri võrratu abilise, sest ta lõhub Alpi kaljuseintesegi avaused, kust lugematud rongid läbi sõidavad, ta kaevab kõrbegi kaevud, kust janunev maa saab niiskust, ta purustab kõvad kaljukihid, mille alt purskab õhku õlijuga elamuid valgustama, jõuvankreid veeretama ja suuri laevu läbi lainete lennutama.

Kalliskivi raskust mõõdetakse karaadiga, mis on 0,207 grammi. See tähtis raskuseühik tuletub Johannese leivapuu sama kaaluga seemneist, millega juba vanasti harilikult kaaluti teemante.

Köneldakse, et Delhi suurmoguli trooni ees oli kullast valatud lõvikuju, mille silmadeks oli pandud kaks suurt teemanti. Kui suurmogul troonilt tõugati, läksid kaotsi ka lõvi kalliväärtuslikud silmad ja alustasid oma kummalist rännakut. Üks sattus armeenia kaupmehe Lazarevi kätte; ta müüdas seda ühel päeval Amsterdamis ja müüs selle lõpuks vene krahv Orlovile, kelle järgi nüüd teemant sai oma nime. Krahv Orlov kinkis kalliskivi keisrinna Katariina II:le. Armeenlane sai selle eest 450.000 rubla, 2000 rublase aastapensioni ja aadliseisuse. Kalliväärtuslik teemant asetati nüüd Vene tsaaride valitsuskepi tippu. Selle valitsuskepi

K. Flammarion**Lõpmatuse lainetel**

Valgus levib 300 000 km kiirusega sekundis; seda teab igaüks, kes on tuttav füüsika algmõistetega. Kuid vähesed aimavad, milliseid otse imepäraseid järeldusi võib teha ühest nii lihtsast tõigast. Kuulus prantsuse täheteadlane K. Flammarion (nüüd juba surnud) oma jutustuses. „Lõpmatuse lainetel“ esitab need huvitavad järeldused vestluse kujul kellegi õpetlase ja ta õpetaja „vaimu“ vahel, kes surnud 1864. a.; vaim jutustab end. õpilasele oma rännakuist maailmaruumis.

NÄGIN MINEVIKKU.

„Ei mõista seletada, missugune jõud sundis mind määratu kiirusega kihutama maailmaruumis. Pea märkasin, et lähenen suurepärasele Päikesele, mis säras heledalt ja puhtalt. Päikest ümbritses hulk planeete, millel üks või enam rõngaid. Sama saladusliku jõu mõjul leidsin end ühel neist rõngaist.

Suunasin oma tähelepanu väiksele Maakerale, mille kõrval nägin Kuud. Varsti märkasin põhja pooluse valgeid lumevälju, Aafrika kollase kolmnurga, ookeani piirjooned. Eraldasid ookeani pinnal mingisuguse tõmmu tombu. Tähelepanelikumal jälgimisel tabasin tombu keskuses linna. Raskuseta tundsin leitud mandriosas — Prantsusmaa ja linnas — Pariisi. Kogu pilti valgustas ere päike, kuid mägesid kattis lumi, nagu tavaliselt jaanuaris, mina aga lahkusin Maa pinnalt oktoobris.

Pilk peatus tähetornil. Oma suureks imestuseks

ei leidnud ma torni juure viivat alleed, vaid palju aiakesi. Lastes silmadel libiseda esemelt esemele märkasin, et Pariis on palju muutunud. Imelik, hakkasin tundma kvartaale, tänavaid, ehitusi ja maju, nagu need olid mu nooruses. Peagi veendusin lõplikult, et ei näe mitte uut linna, vaid Pariisi, nagu ta oli XVIII sajandi lõpul.

Jätkasin pingutatud tähelepanuga oma vaatlusi. Keset Concordia platsi nägin tapalava, mida piiras julm väeosa. Vanker, punasesse rõivunud juhiga, viis platsilt Louis XVI laiba. Paljud olid jätnud elu tapalaval.

Oli äärmiselt huvitav ihusilmaga jälgida 1793. a. suurt draamat, millest nii palju kõneleb ajalugu. Oli enam kui kindel, et mu ees on 21. jaanuari 1793. a. Pariis, selles ei võinud kahelda. Jõudes selle otsuseeni, võtsin appi füüsika, et leida mõistatusele lahenduse.

Esmajoones määrasin maakera asendi. Neil andmeil võisin tunda tähe, mille süsteemis viibisin. Selleks täheks võis olla ainult Alfa Veemehe tähekoost. Tähte nimetatakse teisiti Capellaks. Olin ühel neist planeetidest, mis kuuluvad selle tähe süsteemi. Suutsin meele tuletada selle tähe kauguse Maast. Teades kauguse, ei ole raske arvutada aega, mille vältel läbib selle valgus: Capellalt jõuab valgusekiir Maani mitte kiirem kui 71 aasta, 8 kuu ja 24 päevaga. Mõistagi, et Maa pinnalt väljuv kiir vajab niisama palju aega, et jõuda Kapellani.”

„Aga kui valgus sellelt tähelt jõuab meieni ligikaudu 72 aastaga, siis näeme ju seda valgusallikat nii, nagu ta oli 72 aastat tagasi?”

„Paremini ei võinudki teie mind mõista. Me ei näe ühtki taevakeha nii, nagu ta tõeliselt on. Me näeme vaid taeva mineviku pilti, aga mitte olevikku. Kui praegu nähtavad taevakehad häviksid mingis

(Algus lk. 2.)

söögil perekonnaga, kelle juures elan, „Trocadero“ restoranis. Siin oli korraldatud n. n. „laste-eine“. Menüü oli muidugi jõulukohane. Pärast sissejuhatavat suppi ja kala serveeriti traditsioonilist kalakunipraadi, millele järgnes jõulupuding — plumpudding. Siis oli järjekorras n. n. minal pies — ka jõuluroog — ja jäätis või kohvi.

Pärast einet etendati nukuteatris vana inglise tükk „Punsch ja Judy“. Oli see läbi, tuli jõuluvana ja jagas lastele kinke. Muide, igapähe servietile oli asetatud „cracker“ — lõhkekompevi taoline asjandus. „Cracker“ sisaldab kas pabermütsi või vile. Inglise jõuludel puudub pühalikkus. Pal-

ju on nalja ja huumorit. Nii oligi, et pääle laste ka täiskasvanud istusid lauas, pääs värvilised mardisandilikud mütsid, alatihti proovides vilesid. Kogu eine kestel trio mängis inglise jõululaule, publikki sageli laulis kaasa...

Meenusid kodumaised vaiksed jõulud tõsise „Püha öö“ ja küünlasäraga. Inglise jõululaulud on kiiretempolised, nad meenutavad rütmilt meie kosjalaule. Jõulukuusele pannakse Inglismaal üpris vähe rõhku. Osta jõulukuus — see on kallid lõbu! Paarikümnesentimeetri-pikkune kuuseke potis maksab meie rahas 50 senti. Meetripikkune on siin „suur“ puu. „Trocadero'ski“ oli poodiumil vaid meetripikkune kuusk...

27. dets. oli Eesti saatkonnas omavaheline koosviibimine. Nautisime sel korral esmakordselt uue saadiku härra Schmidt'i ja ta abikaasa südamlitku külalislahkust. Saatkonna mugavad ruumid tundusid olevat tulvil kodumaist hõngu. Milline rõõm rääkida ja kuulda ainult eesti keelt, istuda jõulupuul ümber ja maitseda üle hulga aja kiluleibu ja meie hääd „aukudega“ juustu! Üldised jõululaulud lihtsalt ei tahtnud lõppeda. „Tuljak“ küttis meeoleu veel hoopis kõrgekraadiliseks. — Ilusa õhtu üleva lõppakordi moodustas hümn ja mitmekordne „Elagu Eesti“.

London,
uuelaastal 1935. a.

Vivv.

katastroofis, siis näeksime neid ikka edasi mitu sajandit.

Seda teooriat on kerge kohaldada kummalise fakti selgitamiseks, mille nägijaks olin. Kui Maa pinnalt Capella paistab niisugusena, nagu ta oli 72 aasta eest, siis ümberpöörduvalt — Capellalt näeme Maad niisama palju aastaid tagasi. Mõistagi, alul tundub võimatu muutuda kaugete sajandite sündmuste kaasaegseks. Kuid kõik see ei mõju nii rabavalt kui see, mis ütlen järgnevalt.

AASTAKÜMNED MÖÖDUVAD ÜHE TUNNIGA.

„Pöördudes ära platsilt asetleidvaist veriseist sündmusist, tundsin, et instinktiivselt köidab mu tähelepanu üks vanaaegne stiilne hoone. Ühe külukse juures tabas silm viis inimest. Tundsin ära nende hulgas oma isa, kuid niisugusena ei olnud ma teda kunagi näinud; samuti tundsin oma ema ja onupoja, kes oli surnud neljakümne aasta eest. Ei suuda kirjeldada, kuivõrra olin rabatud imest. Silmis lõi virvendama ja ma kaotasin võime eraldada esemeid. Hetkeks tundsin, et mind haaras mingi iiling. Saades tagasi eraldamisvõime, nägin, et üle Panteoni platsi jookseb lastekari, vist koolist, sest kaenlas olid neil raamatud ja vihud. Kaks neist olid ägedas vaidluses, mis ähvardas lõppeda kaklusega. Kolmas ruttas neid lahutama, kuid see sai nii tugeva tõuke, et kukkus maha. Kukkunud lapse juure jooksis naine. See oli mu ema... Seitsmekümne eluaasta jooksul olen üle elanud nii mõndagi ootamatut, kuid kunagi pole ma üle elanud nii suurt ärevust, kui selles lapses ära tundsin — iseenda!“

„Kuidas? Iseenda?“

„Kas suudate kujutella mu jahmatust! Olin korraga kahes olendis: säääl, Maa pääl, ja siin, maailma-ruumis... Järgnesid kõik aastad, mis veetsin Pariisis. Nägin, kuis astusin ülikooli, nägin ennast poliitnikumi lõppeksamil. Nii libisesid mu silme eest mööda aasta aasta järele. Nägin ennast laulatuse ajal, reisidel, teaduslike tööde juures jne. Ühtlasi aga olin kõige uuema ajaloo piltide vahetumise päältvaatajaks.“

„Kas need sündmused möödusid kiirelt teie silmist?“

„See panoraam vilksatas minust mööda vähem kui öö-päevaga.“

„Aga, kui te nägite oma seitsmekümnekaheaastase eluea kõiki sündmusi, siis vajasite selleks ka 72 aastat, aga mitte mõnd tundi.“

„Seletan kohe miks ma ei pidanud ootama 72 aastat, et jälgida kõiki sündmusi oma elus.“

Jälgides oma elu, jõudsin lõppaastaini. Nägin sõpru, kellega olin puutunud kokku viimasel ajal, nende hulgas ka teid; nägin oma tüdarta, tema lapsi, oma perekonda, kogu tuttavate ringi. Lõpuks saabus hetk, mil nägin enda surivoodil ja esinesin päältvaatajana iseenda surma juures.

Selgus, et olin lahkunud Capellalt ja kihutasin Maa suunas. Jõudsin Maa pinnale ja astusin oma tuppa hetkel, mil valmistuti mind matma. Ja et ma oma tagasi-teenonnal kihutasin valguskiirtele otse vastu, siis vahemaa, mis mind Maast lahutas, muutus üha lühemaks. Valguskiired, mida saatis Maa, et jõuda minuni, pidid läbima ikka lühema ja lühema vahemaa ja selletõttu üksikute sündmuste ajavahe-
mõtkud aina vähenesid.

(Järgneb.)

Velise algkooli juubel

Jooni kooli karskusringist ja vilistlaskogust

Teisel jõulupühäl pühitses Velise 6-kl. algkool Läänemaal oma kahekordset juubelit. Tema eelkäija vallakooli asutamisest möödus 95 aastat ja kihelkonnakooli sünnist 50 aastat. Koolitöö algas kihelkonnakoolis 13. dets. (v. k. j.) 1884. a. Oleks huvitav vaadelda selle kooli õpilaste elu tänapäeval, kel seljataga auväärne minevik.

Velise kool on olnud varemgi kantud ärksast vaimust, millest annab tunnistust Velise koolis õppinud nimekate vilistlaste arv. Võiks meenutada nimekamaist Velise kooli poistest kunstiveteraan Ants Laipman-Laidmaa'd, Tallinna abilinnapää Anton Uessoni, notar M. Uessoni, vaimuliku seminari inspektor J. Paavelit j. pt.

Eeskujulikult on korraldatud ka Velise koolis

ÕPILASTE ISETEGEVUS.

Kooli juures töötab juba 1926. a. alates pidevalt karskusring. Samast aastast pääl alustas ilmumist ringi ajakiri „Koidik“ šapirografeeritult. Karskusring on korraldanud referaat-, kõne- ja vaidluskoosolekuid, kus õpilased ise on esinenud huvikohaste referaatidega. Ühtlasi on ring annud ka hää kooli õpilastele koosolekute juhutamises, protokollimises jne. Pea igal aastal on võetud elavalt osa Eesti Õpetajate Liidu karskuskasvatustoimkonna poolt korraldatavast laste võistluskirjutistest, mille tulemuseks saavutatud rida auhindu.

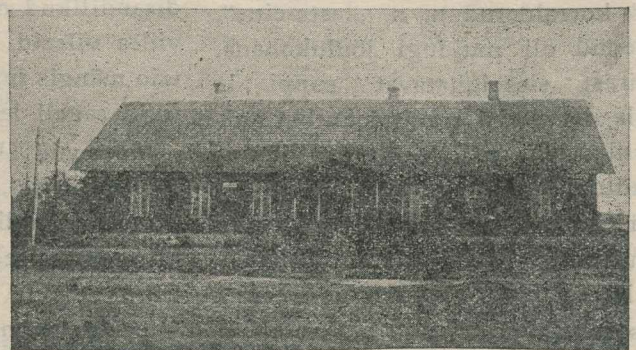
Et noored algkoolist lahkudes võivad unustada karskus-

aate ja langeda elukeeristesse, kust sageli pole tagasipääsu, selle eest on hoolitsetud

KOOLI LÕPETANUTE KARSKUSRINGI

vilistlaskoguks koondamise näol.

Velisel on algkooli karskusringi vilistlaskogu edukalt teotsenud 5 aastat. Vilistlaskogu on abistanud kooli kars-

kusringi tema tegevuses, teinud karskus-enekeskasvatuse tööd oma liikmeskonnas, kui ka vabaharidustööd rahva seas. Kogu on pidanud ka kõige lähemat kontakti üleriikliku noorsooliikumisega, võttes osa kõigist Eesti Noorsoo Karskusliidu ettevõttest.

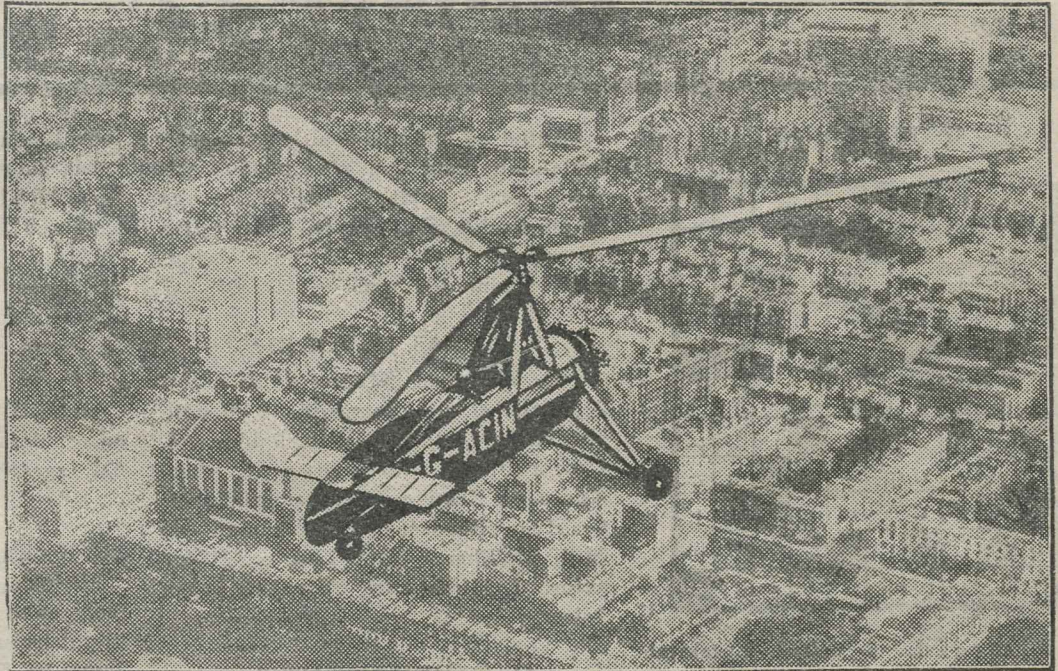
Ringi tööd ja vilistlaskogu tegevust on kaua aega juhtinud õpetaja Ed. Gildeman, kes aga käesoleval õppeaastal määrati uuele kohale Veltsa algkooli. Velise algkooli juhatajaks on noortesõber Th. Schmidt.

A. L.

Pildil: Velise algkooli maja.

MAAILMA
SUURLINNU I.
LONDON.

Politsei jälgib Londoni kohal tuuliklennukilt tänavaliiklemist.

Maailma suuri linnu nimetatakse sageli Paabeliteks. Sellel võrdlusel pole enam mingit mõtet, sest et muistne Paabel (Babülon) moodsate suurlinnade kõrval oli ainult väike küla, samuti kui Paabeli torn oli hoopis ühine näiteks Eiffeli torni või New Yorgi pilvelõhkujate kõrval.

Suurim linn maailmas on London. Vaatame, mida kõnelevad sellest hiigellinnast arvud. Käesoleval ajal on Londonis 8,5 milj. elanikku. See on sama palju kui Eesti, Soome, Läti ja Leedu elanikkude arv, maal ja linnades, kokku arvatud. Ja ometi on neilgi riikidel igapäev oma päälinn paarisaja tuhande elanikuga, mitukümmend väiksemat linna ja arvamatu hulk külasid. Aga pane nad kõik kokku — saad ainult vaevalt niipalju inimesi, kuipalju mahutab endasse London. Ei ole siis ka ime, et Londonis on 12 000 arsti, hambaarsti ja ämmaemandat, samapalju kohtunikke, 1700 kirikut ja 5000 vaimulikku.

Raske on kujutella tänavaliikumise pilti Londonis: autobusse üksi on sääl

Toimetusele saadetud:

LOODUSEVAATLEJA Nr. 6. V aastakäigu lõppnumber. Sellest teatud mõttes juubelinumbri selgub, millise heroilise kangekaelsusega on Dr. G. Villberg 5 aastat toimetanud ja väljaandnud meie ainsat populaarloodusteaduslikku ajakirja. „Loodusevaatleja“ on väärt, et iga kool, eriti looduselähedane maakool seda telliks, sest loodusloo-õpperaamat üksi ei suuda õpilastele avada alati uusi perspektiivi ja hoida neid kontaktis elava ja edasisammuva teadusega. Kõik „L.“ aastakäigud sisaldavad rohkesti väärtus-

5000, autosid aga 27 000 tüüki. Tänavaraudtee kogupikkus on 600 km ja raudteejamu (neist suurem osa maa all) on 700. Autode, autobuste ja tänavaraudtee all sureb kuni 1400 inim., vigastusi saavad kuni 55 000 inim. aastas. See tähendab, et kogu Tartu elanikkond oleks surmatud ja vigastatud Londoni sõidukitega üheainsa aastaga. London-

likku lugemisainet nii maateaduse kui loodusloost alalt.

KÜLVAJA Nr. 9/10. E. Karskusliidu inform. leht.

MAANOORED Nr. 12. Põllumajanduslik noorsoo kuukiri. Sisust: Juhan Jaik „Ootamata külalised“, Vaimne töö maanoorteringis, Kodutalu köögiviljaaed, Mesilaste talvitamisest, luuletusi Frida Ulmilt Rob. Graubergilt jne.

EESTI NAINED. Nr. 1. Naiste ja kodude kuukiri. Kaasanded: Mustri- ja lõikeleht, Väikeste Sõber Laekvere algkooli erinumbrina. *Tütarlaps* sisaldab: Aastate uksel (Luul.). Läbi kannatuse õnnele. Joodiku mehe kaks palet (Luul.).

Keda mälestame

13. JAAN.: Eesti rahvaluulekoguja dr. Jakob Hurda 28. surmap. ja kirj. Juhan Jaigi 36. sünnip.

14. JAAN.: Soome kirjaniku Z. Topeliuse 116. sünnip. ja ingl. astromoni Edm. Halley 193. surmapäev.

15. JAAN.: Prantsuse kirj. Moliere'i 313. sünnip.

16. JAAN.: Saksa maalikunstniku Arnold Böcklini 34. surmapäev.

laste ajaviiteks ja meelelahutuseks on 500 kino ja 32 teatrit umbes 300 000 istekohaga. Sinna mahuksid kõik Eesti linnade elanikud korraga.

Ja siiski London kasvab nobedasti: ei ole võimatu, et Londonis 40 aasta pärast juba 40 milj. inimest elab.

(Järgmises numbris teistest maailma-linnadest.)

18. JAAN.: Eesti vana kirjamehe ja rahvaluule uurija Aug. W. Hupeli 116. surmapäev, Kirj. A. H. Tammsaare 57. ja Alb. Kivika 37. sünnipäev.

19. JAAN.: Inglise leiduri James Watt'i (lugeda Džems Uatt) 199. sünnip.

K.k.ü. „Töökool“

TALLINN, ROOSIKRANTSI 3.

TÄIELIKUM KOOLITARVETE LADU

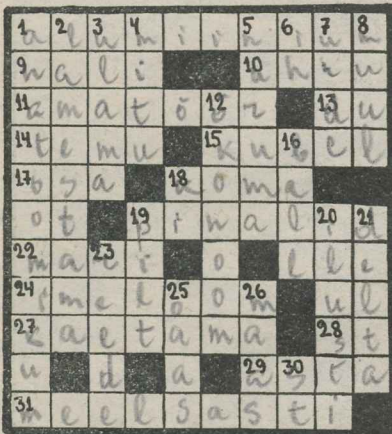
„Õpilastele“ sõbrad ja kogu õppiv noorsugu! Pimedate „Töökool“ Tartus, Narva 85

Telefon 9-24.

Soovitab oma töökojas valmistatud harje, pürste, kookus jalamatte, korve j. n. e. Tarvitage ainult pimedate tööd, siis aitate täita oma kohustusi nende vastu.

47. RISTSÕNAD.

Ristread: 1. metall, 9. tekitab naeru, 10. hüüe, öökulli hää, 11. asja-armastaja, 13. „sina“ aksa keeli, 14. tervismuda-seep, 15. rakk, mull, 17. mitte tervik, 18. kirjavahemärk, 19. krihvli- ja sulekarbid, 22. tütarlapse nimi, 24. imeelukas, 27. kaema, katma, 28. see tähendab, 29. tütarlapse nimi, 31. hää meelega, meeledi.

Püstread: 1. asutis anatoomia õpetamiseks ja uurimiseks, 2. lamedaks tegema, 3. ringi aelema, ulaelu elama, 4. küsiv sõna, 5. paluma, anuma, 6. hüüdsõna, 7. ümberkujundus, uuendus, reform, 8. kivist sadamatamm, 12. majapidaja, einelauapidaja, 16. tantsupidu, 19. maal, ülesvõte, joonis, 20. ilusasti 21. jõe suudmemaa, 23. nädalapäev, 25. kõrvesaar, 26. jõgi L.-Euroopas, 30. see tähendab.

48. SILPMÕISTATUS.

Konstantne — mõistatan — vati-tropis — noormeheiga — Poltava.

Igast sõnast valida üks silp ja nii, et need antud järjekorras liidetuna annavad ühe Euroopa linna nime.

49. LUULETUSMÕISTATUS.

Kevadel.

Suudle mind, suudle ^{hüüd} ~~suudle~~,

kevade ^{suudle} ~~kevade~~,

enne kui sureb ^{suudle} ~~enne~~,

tarretab ^{suudle} ~~tarretab~~

Eks ole —

tuksuvat —,

pilgu vast —

igatsus—.

Vaata, ju —

akna all —,

õitega —

kevad ta —.

Antud on luuletus ühelt tuntud eesti luuletajalt, kuid igas reas puudub viimane sõna. Leidke need! Kuid olla tähelepanelik riimi suhtes, mille asetus on nagu a—b—a—b. Tähendab — luuletus riimub üle rea.

50. KAS JA VÕI EI?

1. O. Wilde on „Mahtra sõja“ autor. 2. Itaalia ei ole kuningriik. 3. Raadio ringhäälingu stuudio asub Paides. 4. Upsala ülikool asub Rootsis. 5. Aksel Kuuse on Eesti meister kaugushüppes. 6. Hugo Raudsepa kirjanikunimi on Milli Mallikas. 7. O. Luts on „Udu“ autor. 8. Hindenburg oli endine Saksa keiser. *Noorkotkas.*

51. TÄHTMÕISTATUS.

AAAAA B EEE H II LL MM
O PP SSS TT V Ö.

Antud tähist koostada kolme Eestis ilmuva ajalehe nimed. *Noorkotkas.*

52. NIMEKAART.

E. PAUSKEM

Mis ametit peab selle nimekaardi omanik.

53. MAATEADUSLIK MÕISTATUS.

1. põhjapoolseim linn Euroopas, 2. Taani linn, 3. linn Itaalias, 4. Jugoslaavia pealinn, 5. linn L.-Saksamaal, 6. linn Prantsusmaal, 7. L.-Inglismaa linn.

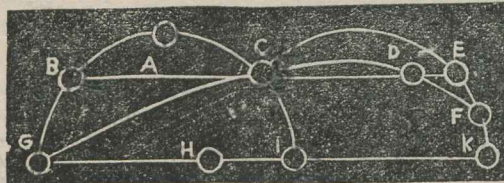
Õigel lahendusel annavad leitud nimede esitähed ülalt alla lugedes suure Saksa sadamalinna nime.

Noorkotkas.

54. ARVMÕISTATUS.

Leida arv, mis liidetult 5-ga, siis korrutatult 8 ja jagatud $\frac{1}{2}$ -ga, annaks niisama suure arvu, nagu siis kui teda oleks korrutatud 3,6-ga ja siis jagatud $\frac{1}{10}$ -ga!

55. ARVUKUJUND.

Arvud 10.—19.-ni asetada neisse sõõridesse nii, et igal sirg- või kaar-

joonel asuvate arvude summa oleks 6 korda suurem sõõris A asuvast arvust.

MÄRKUSI: Täna ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 20. jaan. Kõigil lisada nimi, vanus, täielik aadress ja vastus küsimusele: mis meeldis teile käesolevas lehes kõige enam ning mis kõige vähem ja miks?

UUED AUHINNAD: Kõikide täna ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse 10 toredat juturaamatut.

LAHENDUSI.

32. Kaksiksõnade mõistatus.

B-lokk, New-York, Hon-do, Halkidike, sa-armas, Sõr-Darja, k-aktus, ki-no, ka-nad, Tis-sa, k-eel, ammo-niit, Jamai-ka, Formo-osa, Kur-iilid, pi-du, t-uba, Got-land, Gibr-altar, r-edel, Vagu-la, Hode-ida, eda-si, Pal-au, kobar, alfabe-et, Kree-ta, Kala-hari, Karpent-aaria, Lem-salu, Toom-pea, t-eile.

Ülevalt alla lugedes saame Lydia Jannsen-Koidula ja Elisabeth Aspe.

33. Võtmemõistatus.

Ruutudes: 1—12 Luise Ullrich, 13—26 Adolf Wohlbrück, 27—40 Olga Tšechova.

Võti: I Dante Alighieri II Lübeck — Chicago III Formoosa — Wallahia IV Lelle — Weser — Luuga.

34. Mõistatussalm.

Vahaküünal.

ÕIETI LAHENDASID: „Kaksiksõnade mõistatuse“ ja „Mõistatussalmi“: Lendur, V. Allast, R. Reiter, A. Tamdal, Tasuja, E. Letner, P. Rauk, H. Mikk, Kojuigatsus, H. Pilberg. „Võtmemõistatuse“: V. Allast, R. Reiter, H. Tamdal, P. Rauk, H. Mikk, Kojuigatsus, H. Pilberg.

AUHINNAD SAID: Lendur, E. Letner ning Kojuigatsus raamatuid ja H. Tamdal, H. Pilberg ning R. Reiter kinopileteid.

VASTUS KÜSIMUSELE „ÕPILASLEHE“ nr. 8:

„Mida jutustas „Õpilasteleht“ kord veelgi varblasest?“ „Õpilasteleht“ 1. aastakäigus leidub lühike looke sellest, et varblasi, kui usinaid putukate hävitajaid toodi laeval Euroopast Ameerikasse. Eurooplased Ameerikasse tulekul säääl varblasi ei leidnud.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toimetuse sekretär: A. Tonska. Talitusjuht: A. Sagim. Väljaandja: K. k/ü „Töökool“. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilastelehega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., lehe ees — 10 s. mm., tekstis — 12 s. mm., teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1935